

de Geest overtuigt!

preek over Johannes 16,8-11

bijbellezing Johannes 15,18-16,15

Bedum, 3 mei 2020

ds. Marten de Vries

Gemeente van Jezus Christus;
mijn zussen en broers;
beste meekijkers,

Martyriakerk = Getuigeniskerk

Dichtbij het huis in Delfzijl-Noord, waar ik mijn jeugd grotendeels heb doorgebracht, werd in 1968 een nieuw kerkgebouw in gebruik genomen. Niet ónze kerk: die kwam drie jaar later in Delfzijl-West en heet Hoeksteenkerk. Maar een nieuw gebouw van de ‘Synodalen’ – zoals we hen noemden. Met een prachtige naam: ‘Getuigeniskerk’. Binnen vijftienvintig jaar is het als overbodig afgestoten; even een moskee geweest; en inmiddels allang gesloopt. In Bedum staat een gebouw met dezelfde naam. Daarvan mag ik een van beide predikanten zijn. Ik bedoel natuurlijk de Martyriakerk, waar ik nu sta te preken. ‘Martyria’ betekent ‘getuigenis’, dus: ‘Martyriakerk’ = ‘Getuigeniskerk’.

advocaat, getuigen, vrijspraak, veroordeling

Het woord ‘getuigenis’ roept de sfeer op van een rechtbank. Een getuige van een strafbaar feit kan gevraagd worden om een getuigenverklaring. Er zijn twee soorten getuigen: ‘à charge’ en ‘à décharge’. De eersten leggen, op verzoek van de officier van justitie, belastende verklaringen af; de anderen, op verzoek van de verdachte of van de advocaat, ‘óntlastende’. Het evangelieverhaal van Johannes ademt dezelfde atmosfeer. We hoorden over ‘de Geest van de waarheid’ die zou komen getuigen. Als ‘Pleitbezorger’, Advocaat. Over Jezus’ leerlingen, die op zijn verzoek zijn getuigen worden. Over ‘geréchtigheid’: Jezus wordt recht gedaan, vrijgesproken. En vónnis: Satans veroordeling.

geen Mohammed want over Jezus

Over de ‘Pleitbezorger’ gesproken. ‘Trooster’ in de oude vertaling.¹ ‘Para-kleet’ in het Grieks.² Letterlijk vertaald in het Latijn: ‘Ad-vocaat’. Nederlands: De ‘Erbij-geroepene’. We lazen daarnet geen profetie van Jezus over Mohammeds komst, zoals islamitische missionarissen ons willen doen geloven. Over ‘het zegel van de profeten’,³ die ruim een half millennium na Jezus ‘de weg naar de volle waarheid’ zou hebben gewezen. Waarmee hoofdstuk 16 parallel zou lopen aan Koran Soera 61, waar Jezus het ‘evangelie’ van de komende ‘Peri-kluut’ (foutje in de Bijbel) = ‘Geprezene’ = ‘Ahmad’ of ‘Mohammed’ brengt.⁴ Onmogelijk. Zou de Geest niet over Jézus getuigen? Hém eren?⁵

¹ Johannes 14,16.26; 15,26; 16,7 – NBG-'51.

² παράκλητος.

³ خاتم النبيين

⁴ Soerat as-Saff (61)6: “يسى ابن مرثم مَبْتَرًا بِرَسُولِ أَنِّي مِنْ نَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدُ”

⁵ Zie, behalve Johannes 15,26 en 16,14 en 15 ook 14,26.

niet óver- maar gétuigen

Nog vóór Goede Vrijdag kondigt Jezus Pinksteren aan. Hijzelf zal worden ‘verworpen’ door ‘de oudsten, de hogepriesters en de schriftgeleerden’.⁶ De gerechtelijke dwaling van de geschiedenis! Maar de Pleitbezorger zal ‘de volle waarheid’ aan het licht brengen. ‘Joden en Grieken’⁷ duidelijk maken dat Jézus ‘de Weg, de Waarheid en het Leven’ is.⁸ Wij kunnen anderen niet bekeren. Onze kinderen geen geloof geven. Getuigen van ‘de betrouwbare Getuige’⁹ hoéven anderen niet te óvertuigen. Dát doet de Geest; die de ‘getuigeniskerk’ laat groeien tegen de verdrukking in. Wij komen dan ook niet met óns gelijk, maar op voor de eer van Jézus!

Boven deze preek voor tussen Pasen en Pinksteren heb ik als titel gezet:

de Geest overtuigt!

Het vervolg heeft drie gedeeltes, die parallel lopen aan de verzen 9 tot en met 11:

- ➔ eeuwig zonde – over vers 9
- ➔ schoon gelijk – over vers 10
- ➔ kortste eind – over vers 11.

eeuwig zonde – over vers 9

blijde boodschap – ernstige boodschap

Eind deze maand is het Pinksteren: het feest van de ‘uitstorting’¹⁰ van de Heilige Geest. Wat zou jij spontaan antwoorden op de vraag wat de Geest vooral kwam doen? Mensen blij maken? Versieren met mooie eigenschappen? Op de Allereerste Pinksterdag preekt Petrus. Hij linkt wat ze horen en zien¹¹ aan Joël 3;¹² en begint dan over Jezus. Over Goede Vrijdag en Pasen. En... beschúldigt zijn gehoor van de kruisiging van Jezus.¹³ Welnu, dat past precies bij wat Jezus twee maanden ervoor heeft gezegd: “Wanneer Hij komt zal Hij de wereld duidelijk maken wat zónde is.” Eeuwig zonde, wanneer ze zich niet bekeren.¹⁴ Het verwijt van ongelooft door Jezus vóór Goede Vrijdag: “Ze hebben Mij gezien” maar (als vervulling van Psalm 35¹⁵ en 69¹⁶) “Mij zonder reden gehaat”, krijgt een vervolg in het getuigenis van Jezus’ leerlingen na Pinksteren. De blýjde boodschap van de kerk is ook een érnstige boodschap!

vluchten in Jezus’ armen

Dat geldt ook voor wat we aan elkaar vertellen. ‘Onze enige troost’, zo begint onze Catechismus, is dat we Jezus toebehoren. Maar dat houvast krijg je door in de éérste plaats te beseffen ‘hoe groot je zonden’ zijn.¹⁷ “De Heilige Geest is mij gegeven” – zelfde document – om mij ‘te troosten’ door “mij aan Christus en al zijn weldaden deel te geven.”¹⁸ Maar dat gaat

⁶ Lucas 9,22.

⁷ Handelingen 18,4; Romeinen 1,16.

⁸ Johannes 14,6.

⁹ Openbaring 1,5: ‘ὁ μάρτυς ὁ πιστός’.

¹⁰ Handelingen 2,33 – NBG-’51: ‘ἐξέχεεν’ < ‘εκχεω’.

¹¹ Handelingen 2,33.

¹² Handelingen 2,16-21; Joël 3.

¹³ Handelingen 2,23.38.

¹⁴ Handelingen 2,40.

¹⁵ Psalm 35,19.

¹⁶ Psalm 69,5.

¹⁷ Heidelbergse Catechismus Zondag 1.

¹⁸ Heidelbergse Catechismus Zondag 20.

niet zonder berouw, bekering. De ‘Trooster’ moet ook jóú eerst klein krijgen. En tot de erkenning dat je zonder Jezus nergens bent. We luisteren vooral naar Gods geboden om ‘de gerechtigheid in Christus te zoeken’.¹⁹ Eeuwig zonde is het níét om Gods geboden te overtreden. Was dat het geval, dan was er geen troost. Want ‘zelfs de allerheiligsten’ bereiken ‘in dit leven’ niet meer dan een beginnetje in ‘gehoorzaamheid’.²⁰ Wél om niet te vluchten in Jezus’ armen.²¹ In wie de wet ‘zijn doel vindt’, aldus Paulus.²²

het feest van hoop

De islam pretendeert een úpgrade van joden- en christendom te zijn. Maar na Jezus geen sjaria. Dat zou een dówngrade van jewelste betekenen. Waarmee kunnen we de wereld van dienst zijn? Welk feest van hoop hebben we te bieden? Níét dat de meeste mensen wel deugen.²³ Wél dat er sinds Pinksteren een ‘Pleitbezorger’ is die mensen helpt om de grootste ellende van de wereld onder ogen te kunnen zien. En dat is níét de pandemie die de wereld momenteel teistert. Wél dat mensen zich willen redden zonder Jezus die hun ‘ziekten droeg’ en hun ‘lijden op zich nam’.²⁴ Ons getuigenis luidt dat we sinds Hemelvaartsdag een Straffleiter ‘bij de Váder’ hebben: ‘Jezus Christus, de rechtvaardige’.²⁵ Die tegelijk dichtbĳ is; via zijn Plaatsvervanger, de Heilige Geest. Door zijn Geest en Woord voorziet Jezus in wat alle mensen vooral nodig hebben: dat je God onder ogen kunt komen. ‘Leven voor zijn aangezicht’.²⁶

3

schoon gelijk – over vers 10

in het gelijk gesteld

Jezus’ woorden in Johannes 15 en 16 maken deel uit van zijn – voorlopige - afscheidswaarden. De religieuze leiders vonden Hem een zondaar.²⁷ Hij ondermijnde hun sabbatswetgeving. Noemde God ‘Vader’.²⁸ Was een godslasteraar: beweerde van zichzelf dat Hij God was.²⁹ Met schĳn van recht: valse beschuldigingen,³⁰ en na rechterlijke verklaring van onschuld,³¹ zou Hij veroordeeld worden, de doodstraf krijgen.³² Maar dat Jezus schoon gelijk had met z’n pretenties zou de ‘Pleitbezorger’ binnenkort duidelijk maken. Jezus zou met zijn Hemelvaart ‘naar de Vader gaan’. Die zou Hem in ere herstellen: ‘verheffen tot de grootheid die Hij bij Hem had voordat de wereld bestond’ – zal Jezus straks bidden.³³ Zou dat bestaan als Hij zo’n zondaar was als z’n tegenstanders beweerden? Vervolgens zou Hij de Geest laten neerdalen: zicht- en hoorbaar Pinksteren. Bewijs van zijn verheven positie ‘aan Gods rechterhand’.³⁴ “In het gelijk gesteld door de Geest, verschenen aan de engelen” schrijft Paulus later.³⁵

delen in vrijspraak

Z’n leerlingen gaan Hem niet meer zien. Verlies? Nee, winst! Het overtuigend bewijs dat hun Meester het recht aan zijn kant heeft. God de Váder spreekt God de Zóón vrij. God de Géést is zijn Getuige à décharge. Gerechtigheid! God zal Hem die zich ‘vernéderde’ en ‘gehoorzaam

¹⁹ Heidelbergse Catechismus Zondag 44.115.

²⁰ Heidelbergse Catechismus Zondag 44.114.

²¹ Nederlandse Geloofsbelijdenis Artikel 29: “Zij die bij de kerk horen nemen voortdurend hun toevlucht tot het bloed, de dood, het lijden en de gehoorzaamheid van de Heer Jezus, in wie zij vergeving van hun zonden hebben door het geloof in Hem14.”

²² Romeinen 10,4.

²³ Naar Rutger Bregman.

²⁴ Jesaja 53,3.

²⁵ I Johannes 2,1.

²⁶ Naar The Psalm Project, ‘Witter dan sneeuw’ (Psalm 51).

²⁷ Johannes 9,24;

²⁸ Johannes 5,18.

²⁹ Johannes 10,33.

³⁰ Matteüs 26,60: Marcus 14,56.59.

³¹ Johannes 18,38.

³² Johannes 19,7.

³³ Johannes 17,5.

³⁴ Handelingen 2,33.

³⁵ I Timoteüs 3,16, NBG-’51: ‘ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι’; ‘gerechtvaardigd door de Geest’. Vergelijk Johannes 3,9: ‘περὶ δικαιοσύνης δέ...’.

wordt tot aan de kruisdood ‘hoog verhéffen’.³⁶ En iedereen die voortaan zijn kant kiest mag délen in de goddelijke vrijspraak. Om nogmaals met Paulus te spreken: “Wij zijn als rechtvaardigen aangenomen op grond van ons geloof en leven in vrede met God, door onze Heer Jezus Christus.”³⁷ Ja, ‘al klaagt je geweten je aan’ dat je schuldig bent aan overtreding van elk van Gods goede geboden, om Jezus’ wil ontvang je ‘gerechtigheid’ – ook een catechismuszondag.³⁸ “Geest van hierboven, leer ons geloven.”³⁹ Dat mijn heil niet afhangt van hoe goed ik bij God scóór. Maar – naar Gods goed recht – van wat Jézus heeft volbrácht.⁴⁰

het getuigenis viraal

De Geest overtuigt. Hij heeft vanaf het begin duizenden, miljoenen voor Jezus gewonnen. Direct na Petrus’ preek bekeerden zich niet minder dan drieduizend mensen.⁴¹ Al snel ging het getuigenis van de Geest viraal; en groeide de gemeente in Jeruzalem tot vijfduizend mannen⁴² – alleen al; tienduizend volwassenen? En als wij echt ‘Martyria-kerk’ willen zijn, dan is de grote vraag niét of God – ‘als Hij bestaat’ – onze mensenrechten wel respecteert. ‘Waarom gebeurt dit en laat Hij dat toe’? Maar wél of mensen onder erkenning van eígen fouten en tekortkomingen in Jezus Christus willen geloven. In Gods Zoon, die het grootste ónrecht van de wereld onderging zodat God mensen in zijn naam récht kan doen. Vertel het volle evangelie: het wettige en overtuigende verhaal van Goede Vrijdag en Hemelvaart, van Pasen en Pinksteren op één dag. En laat de Geest zijn werk doen. Die leúgens ontmáskert. En ‘de Wáárheid’ aan het lícht brengt.

kortste eind – over vers 11

recht op erkenning

“Vertel het aan de mensen dat Jezus leeft.” “Iedereen moet weten wie vrede geeft.”⁴³ Hoezo? Moeten wij óns geloof opdringen aan anderen? Onze kinderen niet vrij laten? Ieder heeft toch recht op z’n eígen levensovertuiging? Echt niet! Na zijn rehabilitatie sinds Pinksteren heeft Jézus recht op erkenning; van álle mensen. Is de kerk met haar getuigenis niet achterhaald? Echt niet! Wérelds denken is niet meer van deze nieuwtestamentische tijd. “De héérser over deze wereld is veroordeeld.” Twee dagen vóór Pasen léék het alsof ‘de draak’ ‘het kind’ had ‘verslonden’. Tien dagen vóór Pinksteren werd hij op de grond gesmeten. Na Jezus’ Hemelvaart is er geen plaats meer voor hem in hogere regionen. Ik refereer aan de film van Openbaring 12.⁴⁴ Gods tégenstander trekt aan ‘t kortste eind. Heeft geen recht meer op mensen. Geen been om op staan. Niks dan lege briefjes.⁴⁵ Want Jézus bracht verzoening voor ‘de héle wereld’.⁴⁶

hemelse rechtsbijstand

Niet iedereen zal het ons in dank afnemen wanneer we openlijk adverteren met het feest van hoop. Toch is het wel precies waarvoor we als kerk bestaan.⁴⁷ En waarom Jezus nog niet weer teruggekomen is.⁴⁸ Wij merken nog altijd maar weinig van wat Jezus zijn volgelingen in het vooruitzicht stelt: haat en vervolging. Het zou niet onlogisch zijn: “Ze hebben Mij vervolgd,

³⁶ Filippenzen 2,9.

³⁷ Romeinen 5,1.

³⁸ Heidelbergse Catechismus Zondag 23.60.

³⁹ Liedboek ('13) 675.

⁴⁰ Johannes 19,30.

⁴¹ Handelingen 2,41.

⁴² Handelingen 4,4.

⁴³ Elly en Rikkert.

⁴⁴ Openbaring 12,1-12.

⁴⁵ Zacharia 3,2.

⁴⁶ I Johannes 2,2: “περὶ ὅλου τοῦ κόσμου”.

⁴⁷ I Petrus 2,9.

⁴⁸ II Petrus 3,9.

dus zullen ze ook jullie vervolgen.”⁴⁹ Elders in de wereld, in islamitische of communistische landen, weten ze ervan mee te praten. Verstoting door de familie en de samenleving in de lijn van uitzetting uit de synagoge.⁵⁰ Het kan zijn dat Jezus’ getuigen bloedgetuigen worden: martelaars door hun ‘martyria’. Maar de goddelijke Advocaat geeft ginds rechtsbijstand. Ook wij mogen rekenen op hemelse support wanneer wij vrijmoedig onze huidige omstandigheden als een kans zien om het evangelie, met zoveel woorden en metterdaad, aan de man, vrouw en kinderen te brengen.

er is hoop

Sommige mensen zijn bang – of hopen – dat de kerk van Christus langzaam maar zeker wordt afgebroken. Maar dat is onzin. Een kerkgeboúw kan worden gesloopt. ‘De poorten van het dodenrijk’ zullen de wereldwijde getuigeniskerk zélf niet ‘overweldigen’ – heeft Jezus eens gezegd.⁵¹ Sommige mensen zijn bezorgd dat moslims de boel overnemen. Maar... er vált helemaal niets over te nemen. Jezus zit ‘aan Gods rechterhand’.⁵² Hij regeert. Hij hééft gelijk en kríjgt gelijk. Niemand kan er straks nog onderuit. “Elk oog zal Hem zien, ook zij, die Hem hebben doorstoken.” Een refrein dat, na de profetie van Zacharia 12, via Goede Vrijdag in Johannes 19 nog klinkt in het visioen van Openbaring 1.⁵³ “Elke knie zal zich buigen in de naam van Jezus.”⁵⁴ Er is hoop voor deze wereld. Jezus draagt ‘de zegekroon’. “Elke muur wordt neergehaald, ieder bolwerk afgebroken.”⁵⁵ Jezus overwon de wereld. Alles wordt nieuw.⁵⁶ Hij heeft het eerlijk verdiend.

Amen.

⁴⁹ Johannes 15,19.20.

⁵⁰ Johannes 16,2.

⁵¹ Matteüs 16,18.

⁵² Marcus 16,19; Handelingen 7,55.56; Romeinen 8,34; Kolossenzen 3,1; Hebreeën 10,12; I Petrus 3,22.

⁵³ Zacharia 12,10; Johannes 19,37; Openbaring 1,7.

⁵⁴ Filippenzen 2,10.

⁵⁵ Opwekking 764.

⁵⁶ Openbaring 21,5.